Sprawozdanie
administracyjne
Wydziału Powiatowego
powiatu grudziądzkiego

za czas

od 1 stycznia 1927 r.
do 31 marca 1928 r.

Zakłady Graficzne Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu.
(Gazeta Grudziądzka)

Sprawozdanie
administracyjne
Wydziału Powiatowego
powiatu grudziądzkiego

za czas

od 1 stycznia 1927 r.
do 31 marca 1928 r.

Zakłady Graficzne Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu.
(Gazeta Grudziądzka)

Sprawozdanie roczne.

Stosownie do § 127 ordynacji powiatowej przedkłada Wydział powiatowy Sejmikowi powiatowemu następujące sprawozdanie administracyjne za czas od 1 stycznia 1927 do 31 marca 1928 r.

I. Statystyka.

Objętość powierzchni powiatu powiększyła się o 336 ha 23 a 02 m a to przez przyłączenie Rusinowa, Stangendorf i Gr. Nebrau i wcielenie takowych do gminy M. Wełcz; powierzchnia powiatu wynosi zatem obecnie 78391 ha 15 a i 92 m. Wymagane uzupełnienie zmian poczynionych przy ustaleniu granicy polsko-niemieckiej na wschodnim odcinku od Gardeji przez Urząd Katastralny dotąd jeszcze nie zostało ustalone, przeto powyżej podana objętość powierzchni nie jest ścisła. Statystyka ludności pozostaje zawsze jeszcze bez zmiany, to znaczy według statystyki z 30. 9. 1921 r. a która się przedstawia j. n.: ogólna liczba mieszkańców w powiecie wynosi 43.419 w tem 20.890 mężczyzn i 22.529 kobiet. Na gminy miejskie przypada 3.784 (m. Łasin 2.191 m. Radzyn 1.593) na gminy wiejskie 21.115 a na obszary dworskie 12.420 osób; z tych zaliczało się na wówczas do narodowości polskiej 28.375, reszta do narodowości innej. Według spisu ludności z roku 1917 wynosiła ogólna liczba osób 48.213 przeto w stosunku do spisu ludności z roku 1921 ubyło 4.794 osoby.

Powiat obejmuje oprócz dwóch miast Łasina i Radzyna 84 gmin wiejskich i 60 obszarów dworskich. Liczba obszarów dworskich zmniejszyła się o jeden obszar dworski, ponieważ obszar dworski Blizinko rozparcelowany na osady, przyłączony został do gminy Bliżno.

Statystyka zwierząt domowych według spisu przeprowadzonego przez Starostwo w listopadzie 1927 r. przedstawia się jak następuje: 12.252 koni, 26.280 bydła rogatego, 14.028 owiec i 33.495 trzody chlewnej.

II. Starosta i deputowani.

Administracją powiatu kieruje niżej podpisany od 7 maja 1926 r. Kadencja dotychczasowych deputowanych p. p. Władysława Chełmickiego i Wincentego Staśkiewicza ubiegła z dniem 12. 12. 1927 r. wobec tego wybrani zostali na posiedzeniu Sejmiku Powiatowego dnia 10. 10. 1927 r. p. p. Władysław Krzyżanowski, posiedziciel ziemski z Rogóźna wsi i Władysław Lipski, posiedziciel ziemski z Okonina na dalszą kadencję.

III. Sejmik.

1. Władysław Lipski, ob. ziem. z Okonina
2. Piotr Jaczyński, robotnik z Plemięt
3. Wincenty Zalewski, rolnik z Okonina
4. Stan. Brach, rolnik z M. Rudnika
5. Wł. Rzepkowski, rolnik z Okonina
6. Waw. Żubrykowski, rob. z Gołębiewka
7. Bolesław Drewek, rolnik z Mazanek
8. Marcin Fuszara, robotnik z Boguszewa
9. Teofil Dulka, robotnik z Gruty
10. K. Rozwadowski, dz. dom. z Czeczewa
11. Stan. Rogoziński, robotn. z Goczałek
12. Al. Urbański, rob. z W. Szczepanek
13. Felicjan Sulski, rol. z M. Szczepanek
14. Karol Wollmann, rolnik z Świecia wsi
15. Jan Ziętarski, rolnik z Słupa
16. P. Zydlewsk, m. koł. z Rogóźna wsi
17. Paweł Sikora, rolnik z Szembruka
18. Wł. Rabanowski, roln. z Szembruka
19. Jan Guziński, rolnik z Rogóźna wsi
20. M. Jasiński, roln. z Szynwałdu Pleb.
21. Jan Bona, wójt z Małego Tarpna
22. Antoni Zaleski, rolnik z Tuszewa
23. Wł. Grobelny, dyr. druk. z Tuszewa
24. Alojzy Pronobis, naucz. z Zarośla
25. J. Toppmajer, sekr. ZZP. z M. Tarpna
26. Władysł. Zawacki, rolnik z Łasina
27. S. Tomczyński, burmistrz z Łasina
28. Fr. Kirstein, burmistrz z Radzyna

Z powodu wyprowadzenia się z powiatu utracili mandat pp. Juljan Maśliński z Czeczewa, Wł. Krzaczyński z Rywałdu szl., F. Łazarski z Rogóżna zamku i Andrzej Perski z M. Tarpna; w miejsce pierwszego wstąpił p. Wawrzyniec Żubrykowski z Gołębiewka, w miejsce drugiego p. Marcin Fuszara z Boguszewa, w miejsce trzeciego p. Władysław Rabanowski z Szembruczka a w miejsce czwartego p. Jan Toppmajer z M. Tarpna.

Sejmik odbył w czasie wyżej wspomnianym 8 posiedzeń i to: 18 lutego, 20 kwietnia, 27 czerwca, 10 października, 14 listopada (2 posiedzenia), 16 grudnia 1927 r. i 16 lutego 1928 r. na których przedłożono 76 spraw do załatwienia. Uchwały z każdorazowego posiedzenia ogłoszone były w Orędowniku Urzędowym a oprócz tego odpisy protokołów przesłano do wiadomości p. Wojewodzie i Związkowi Powiatów Województwa Pomorskiego.

IV. Wydział Powiatowy.

Członkami Wydziału Powiatowego pozostają ci sami panowie jak w roku ubiegłym.

1. Stefan Tomczyński, burmistrz z Łasina
2. Bronisław Ruktowski, urzędnik Pow. Kasy Chorych z Łasina
3. Antoni Zaleski, rolnik z Tuszewa
4. Witold Czypicki, dzierż. domeny z Przęsławic
5. Felicjan Sulski, rolnik z M. Szczepanek
6. Władysław Grobelny, dyr. drukarni z Tuszewa.

Posiedzeń odbył Wydział powiatowy w czasie wyżej wspomianym 20 i załatwił ogółem 1.063 spraw.

Dzienniki biurowe wykazują 21.926 liczb.

Urzędnicy Wydziału Powiatowego.

A. Biuro Wydziału Powiatowego

1. Starszy referent	Doleżych
2. Sekretarz	Brzeziński
3. Asystent	Kotz
4. „	Gburek
5. „	Listewnik
6. Registrator	Smurzyński
7. 4 siły pomocnicze	
8. 2 stenotypistki, 1 drukarz i 1 goniec.	

B. Urzędnicy Pow. Kasy Komunalnej i Pow. Kasy Oszczędności.

1. Rendant	Kalinowski
2. Kasjer	Wojtacki
3. Przeciwksiążkowy	Gadomski
4. 3 siły pomocnicze i 1 uczeń.	

Oprócz powyżej wymienionych urzędników utrzymuje się 1 egzekutora, którego Wydział Powiatowy opłaca z kosztów egzekucyjnych, oraz 1 kasztelana do utrzymywania porządku w biurach i obsługi pieca centralnego ogrzewania, 1 stroża nocnego.

Rozkład pracy.

Nr. bież.	Nazwisko	Opracowuje
1.	Doleżych st. ref. Wydz. pow.	Sekretarz Sejmiku i Wydziału Powiatowego. Przygotowanie spraw do posiedzień Sejmiku i Wydz. Powiatowego. Kontrola i nadzór nad pracą personelu biur Wydziału Powiatowego. Otwieranie poczty i podział spraw. Sprawy personalne. Sprawy policyjne wymagające zgodności Wydziału Powiatowego. Sprawy szosowe i budowy dróg. Sprawy rolne. Sprawy ubezpieczeń od ognia. Administracja domu powiatowego. Sprawy mieszkaniowe. Zastępstwo przewodniczącego Urzędu ubezpieczeń Nadzor nad Oddziałem Handlowym. Rewizja Kasy Powiatowej Centrali Elektrycznej. Lustracja wójtostw.
2.	Brzeziński sekr. Wydz. Pow.	**I. Urząd Ubezpieczeń.** Sprawy rent inwalidowych, starości, wdów i sierot. Sprawy ściągania składek inwalidowych, od nieszczęśliwych wypadków w przemyśle i sprawy ubezpieczeń pracowników umysłowych. Sprawy sporne o obowiązkowem ubezpieczeniu na wypadek choroby i rekursowe, przeciw orzeczeniom rentowem. Zastępstwo przewodniczącego Urzędu Ubezpieczeń. **II. Sekcja Zakładu Ubezpieczeń od wypadków w rolnictwie.** Sprawy rentowe od nieszęśliwych wypadków w rolnictwie. Repartycję i ściąganie opłat na rzecz Zakładu Ubezpieczeń od wypadków w rolnictwie. **III. Opieka Społeczna.** Sprawy ubogich gminnych i krajowych, umysłowo chorych, epileptyków, głuchoniemych i ociemniałych. Sprawy wychowania zapobiegawczego małoletnich. Sprawy akuszerek obwodowych. Sprawy składek dobroczynnych. Sprawy bezrobocia i czynności zastęp. Obwodowego Funduszu Bezrobocia.

Nr. bież.	Nazwisko	Opracowuje
3.	Kotz I. asystent	Opłaty od umów. Opłaty administracyjne. Opłaty drogowe. Podatek od psów. Podatek od przedmiotów zbytku. Podatek od spadków i darowizn. Podatek od prawa polowania. Podatek od patentów akc. na wyrób i sprzedaż trunków. Podatek od zaprotestowanych weksli. Dodatki komunalne do podatków państwowych (udziały z Kasy Skarbowej). Podatek od spożycia, zużycia wzgl. produkcji (udziały z Ministerstwa). Zatwierdzenie uchwał gminnych podatkowych, kasowość i rachunkowość gmin wiejskich. Lustrator kas i urzędów gminnych.
4.	Gburek II. asystent	Sprawy mianowania wójtów. Sprawy mianowania urzędników stanu cywilnego, oraz nadzór nad działalnością urzędów stanu cywilnego. Sprawy tyczące wyboru rad gminnych, sołtysów i ławników. Sprawy zatwierdzenia względnie mianowania przełożonych obsz. dworskich. Sprawy zatwierdzenia wzgl. mianowania radców sierot. Sprawy wyboru rozjemców. Sprawy wyboru taksatorów bydła. Przeprowadzenie wyborów do Sejmiku Powiatowego. Sprawy przewłaszczeniowe nieruchomości miejskich i fabrycznych i pośrednictwo w sprawach przewłaszczeniowych nieruch. ziemskich. Przegminowanie gmin i obszarów dworskich. Nadzór nad majątkiem gmin wiejskich. Koncesje na zakłady przemysłowe i wyszynki napoi niealkoholowych. Zastępstwo sekretarza Sejmiku Powiatowego. Administracja Orędownika Urzędowego.
5.	Listewnik III. asystent	Państw. podatek gruntowy. Państw. podatek od nieruchomości (budynkowy). Powiatowy podatek gruntowy. Powiatowy podatek od dochodu. Wszelkie sprawy dotycz. podatków powiatowych i gminnych. Państwowy podatek od uposażeń służbowych. Sprawy dotycz. renty inwal. wojennych, wdów i sierot po poległych lub zmarłych w wojnie. Sprawy rent wojskowych inwalidów przedwojennych. Sprawy rent weteranów.

Sprawozdanie

z czynności Oddziału Handlowego za rok 1927/28.

Wskutek podrożenia drzewa opałowego o przeszło 100% nie mógł Oddział Handlowy osiągnąć rezultatu z góry przewidzianego a to ze względu na mały kapitał obrotowy. Bilans per 31. marca b. r. wykazuje stratę w wysokości 912,25 zł.

Do straty przyczyniły się stale wzrastające wydatki administracyjne oraz brak funduszów na należyte wykorzystanie konjunktury. Zapasy drzewa wysprzedawano według kolejności zamówień po cenach kalkulowanych poniżej cen rynkowych.

Strata powyższa da się jednakowoż wyrównać w roku budż. 28/29 gdyż w myśl uchwały Wydziału Powiatowego z dnia 31. marca br. rozpoczyna się już teraz zakup większej partji drzewa pokrywającej zapotrzebowanie całego roku za poparciem Komunalnej Kasy Oszczędności. Uniknie się przez to podwyżki ceny w czasie większego popytu jesienią i zimą.

Zestawienie obrotu w materjałach.

	zakup	sprzedaż	remanent
A) Drzewo	5.688,— mp.	5.423,— mp.	265,— mp.
	30,66 m³	30,66 m³	—
	550 szt.	—	550 szt. żerdzi
B) Węgiel	4.958,06 ctr.	4.707,50 ctr.	250,56 ctr.
C) Koks	1.600,— ctr	1.600,— ctr.	—

Sprawozdanie

z czynności Oddziału Handlowego za I. kwartał 1927 r.

Czynność Oddziału Handlowego za czas od 1. stycznia do 31. marca 1927 r. była bardzo ożywiona.

Bilans z dnia 31. marca wykazuje czysty zysk w wysokości 506,25 zł. oraz zmniejszenie się udzielonych kredytów o 5.701,82 zł. w stosunku do bilansu z dnia 31. grudnia 1926 r.

Obrót w materjałach był następujący:

A) Drzewo:

przejęto z roku 1926 i zakupiono	3.726,5 mp.
sprzedano	2.035,— mp.
remanent	1.691,5 mp.

B) Węgiel:

przejęto z roku 1926 i zakupiono	4.528,40 ctr.
sprzedano	4.270,34 ctr.
remanent	258,06 ctr.

Sprawozdanie Powiatowej Kasy Komunalnej
GRUDZIĄDZ
na rok obrachunkowy 1927/28.

Pozostałość.

Większy rozchód z I. kwart. 1927 r.		37.525,44 zł.
od tego większy dochód w roku obrachunkowym 1927/8 Oddz. B.		36.790.01 „
Większy rozchód w roku obrach. 1927/28 r.		735,43 „

Rozliczenie.

A. Większy rozchód z I. kwart. 1927 r.		37.525,44 zł.
B. Dochód 1927/28	647.405,29	
Rozchód 1927/28	610.615,28	
Większy dochód		36.790.01 „
Pozostaje większy rozchód ult. 1927/8		735,43 zł.

Oddz. D. — Szkółka Pow. Okonin.

Większy rozchód z roku ubiegł.		7.637,87 zł.
Dochód rok 1927/28	19.220,01	
Rozchód rok 1927/28	21.493,07	
Większy rozchód		2.273,06 „
Większy rozchód ult. 1927/28		9.910,93 zł.

Oddz. E. — Depozyta.

Większy dochód z roku ubiegł.		11.045,— zł.
Dochód rok 1927/28	213.892,13	
Rozchód rok 1927/28	214.913,49	
Większy rozchód		1.021,66 „
Większy dochód ult. 1927/28		10.023,34 zł.

Oddz. F. — Zaliczki.

Przeniesienie z r. ubiegł. większy doch.		30.184,24 zł.
Dochód rok 1927/28	538.899,75	
Rozchód rok 1927/28	572.673,48	
Większy rozchód		33.773,73 „
Większy rozchód ult. 1927/28		3.589,49 zł.

Zakład Ubezpieczeń od wypadków w rolnictwie.

Przeniesienie z r. ubiegł. większy doch		23,465,59 zł.
Dochód rok 1927/28	159.202,02	
Rozchód rok 1927/28	176.548.82	
Większy rozchód		17.346,80 „
Większy dochód ult. 1927/28		6.118,79 zł.

Zestawienie kasowe.

Dochód budż.	647.405,29 zł.		Wyd. budż.	610.615,28	
„ pozabudż.	1.158.891.03 „	1.806.296,32	Pozosłałość	37.525,44	648.140,72
			Wyd. pozabudż. . . .		1.156.249,32
			Saldo Kasa na 28/29 r.		1.906,28
		1.806.296,32			1.806.296,32

III. Bilans zamknięcia rachunków.

Nazwa rachunku	Bilans zamknięcia		Wykonanie budżetu	
	winien	ma	winien	ma
1) Kasa	1.906.28			
2) Wydatki budż.			648.140,72	
3) Dochody budż.				693.429,32
4) Szkółka pow. Okonin . .	9.910,93			
5) Depozyta		10.023,34		
6) Zaliczki	3.589,49			
7) Zakł. ubezp. od wyp. w roln.		6.118,79		
8) Zal. budżet. czynne . . .	46.024,03			
9) wykon. budżetu		45.288,60	45.288,60	
	61.430,73	61.430,73	693.429,32	693.429,32

Zestawienie zal. podatków.

Pow. doch. wymiar dod. 1924 r.	116,53	
Pow. doch. 1925 r.	962,10	
Podatek doch. 1925 r.	1.998,64	
Podatek doch. 1926 r.	3.067,67	
Pow. doch. wym. dod. 1916 r.	208,—	
Doch. 1927 r.	11.990,04	18 341,98
Pow. Grunt. 1926 r.	858,02	
Pow. Grunt. I. 27 r.	857,40	
Pow. Grunt. II. 27 r.	1.681,82	3.397,24
Od przedm. zbytku 1925 r.	20,—	20,—
Od przedm. zbytku 1926 r.	6,87	6,87
Od przedm. zbytku 1927/28	0,50	0,50
Podatek od psów 1926 r.	69,—	69,—
Od prawa polowania 1926 r.	103 91	103,91
Od umów	20.397,44	20.397,44
		42.336,94

Długi powiatu.

	Dług z końcem 1926 r. wzgl. I/27	Dług z końcem 1927/28 r.
3½% pożyczka z Pow. Kasy Oszczędn. tor kolei Prabuty—Jabłonowo . . .	1.305,—	1.305,—
3½% pożyczka z Pow. Kasy Oszczędn. tor kolei Chełmża—Mełno	10.778,—	10.778,—
Pożyczka z Pow. Kasy Oszczędn. na kap. zakł. Kom. B. Pow.	425.876,03	465.150,—
5% pożyczka Dom ul. ks. Budkiewicza od p. Koeppla w/m.	2.214,—	2.214,—
Długi z końcem roku 1927/28	440.173,03	479.447,—

Majątek powiatu grudziądzkiego.

1.	Wartość domu powiatowego przy ul. Młyńskiej Nr. 21 wraz z urządzeniem wewnętrznem i wszelkiemi przybudowaniami	150.000,— zł.
2.	Wartość domu przy ul. Józefa Wybickiego Nr. 39	152.374,32 „
3.	Wartość domu przy ul. Młyńskiej Nr. 19	126.978,60 „
4.	Wartość domu przy ul. Budkiewicza 32|26	12.952,20 „
5.	Urządzenie biur Komunalnego Banku Powiatowego	10.403,62 „
6.	Wartość domu przy ul. Budkiewicza Nr. 8	30.000,— „
7.	Wartość 4 domów szosowych	6.000,— „
8.	Wartość Szkółki Powiatowej w Okoninie	15.000,— „
9.	Wartość parcel szosowych	1.000,— „
10.	Wartość wała parowego z taborem	22.000,— „
11.	Wartość samochodu ciężarowego	4.500,— „
12.	Wartość samochodu osobowego	24.000,— „
13.	Wartość materjału zapasowego Pow. Centrali Elektrycznej	113.823,81 „
14.	98 akcji kolejki Chełmża—Mełno po 1.000,— mk. (wartość nie ustalona)	
	150 akcji Pom. Elektrowni Gródek	300,— „
15.	Do tego 235 km. przewodu elektrycznego, 58 budynków transformatorowych wraz z transformatorami, których wartość nie jest ustalona.	
16.	Kapitał zakładowy Kom. Banku Powiatowego	56.450,— „
17.	Fundusz rezerwowy	10.000,— „
18.	Papiery wartościowe K. B. P.	36.109,— „
19.	Papiery wartościowe Pow. Kasy Oszczędności	65.494,— „
	Razem:	837.385,55 zł.

Sprawozdanie Komunalnego Banku Powiatowego w Grudziądzu

za rok 1927.

Polepszenie stanu ekonomicznego rolnictwa w roku sprawozdawczym miało bardzo doniosły wpływ na rozwój Komunalnego Banku Powiatowego.

Ustabilizowanie złotego wpłynęło również dodatnio na wzbudzenie zmysłu oszczędności wśród szerszych sfer społecznych, co znalazło swój wyraz we wzroście wkładów oszczędnościowych.

Dzięki tym okolicznościom Komunalny Bank Powiatowy nietylko znacznie rozszerzył swą działalność, obejmując coraz większe grono zainteresowanych, lecz co najważniejsze wzmocnił podstawy swego istnienia. Niezaprzeczalnie szybkie tempo rozwoju Komunalnego Banku Powiatowego wynika już z porównania kilku ważniejszych cyfr bilansowych z rokiem 1926.

1. obrót ogólny wynosił w roku 1927	27.626.059,60 zł.
„ „ „ „ 1926	16.363.605,69 „
powiększył się o	11.262.453,91 zł.
2. aktywa i pasywa wynosiły w roku 1927	4.735.826,32 zł.
„ „ „ „ 1926	3.489.712,24 „
powiększyły się o	1.246.114,08 zł.

3. wkłady w roku 1927 wynosiły	. . . .	817.030,99 zł.
„ „ 1926 „	. . . .	304.768,48 „
powiększyły się o	. . . .	512.262,51 zł.
4. weksli zdyskontowano w roku 1927	. . . . . .	3.019.052,25 zł.
z tego zredyskontowano „ 1927	. . . . . .	2.408.934,81 „
pozostałość w portfelu „ 1927	. . . .	610.117,44 zł.
„ „ „ 1926	. . . .	371.652.79 „
portfel powiększył się o	. . . .	238 464,65 zł.

Czysty zysk podług bilansu za rok 1927, zatwierdzony przez zaprzysiężonego rewizora p. A. Kamrowskiego z Grudziądza wynosił . . . . 26.942,20 zł.
którą to sumę stawiono do dyspozycji Sejmiku.

Posiedzeń odbyła Rada Nadzorcza w roku sprawozdawczym 11, Zarząd 12, Komisja Rewizyjna 1.

Zamykając 6-ty rok działalności ogólnym wynikiem pomyślnym, podaje się do wiadomości obywatelstwa powiatu grudziądzkiego, iż mocą rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 Komunalny Bank Powiatowy podlega reorganizacji, wzgl. połączeniu z Powiatową Kasą Oszczędności, gdyż nowe ustawodawstwo dot. Komunalnych Kas Oszczędności przewiduje tylko jedną tego rodzaju instytucję w powiecie pod nazwą Komunalna Kasa Oszczędności.

Wykaz Administracji Oddziału Wypadkowego

Ubezpieczenie od wypadków.

A. Ubezpieczenie od wypadków w rolnictwie i leśnictwie.

Liczba wypadków w przedsiębiorstwach rolnych i leśnych w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się o 1. Wniosków do Zakładu Ubezpieczeń o odszkodowanie w obrębie sekcji Grudziądz (powiat wiejski) zgłoszono 106 wobec 107 roku ubiegłego.

Z zgłoszonych 106 wypadków załatwiono jak następuje:

a) oddalono wnioski o rentę, gdyż okaleczenienie nie pozostawiło żadnych ujemnyeh skutków	w 29	wypadkach
b) wnioski uwzględniono i odszkodowanie ustalono . .	w 29	„
c) z ustalenia renty zrezygnowano	w 9	„
d) nieuznano wypadków	w 2	„
e) postępowania nie ukończono	w 37	„
razem:	106	wypadków

Następstwa 29 spraw ad b) są:

przejściowo, częściowe ograniczenie	w 27	wypadkach
śmierci	w 2	„
razem:	29	wypadków

Oprócz powyższych nowo zgłoszonych wypadków, załatwiono również wypadki pozostałe z lat poprzednich, które także obciążały Sekcję Zakładu Ubezpieczeń.

Na pokrycie ubezpieczeń wypadkowych, Wydział Krajowy Poznański ustalił mnożnę na 90 groszy w stosunku do 1,— mk. przedwojennego podatku gruntowego i fikcyjnego.

Na sekcję powiatu Grudziądz — wieś przypada przedwojennego podatku gruntowego 97.687,— mk. oraz 963,75 zł. podatku fikcyjnego, razem 98.650,75 mk. zatem składek winno wpłynąć 89.934,90 złotych minus 2% tytułem należności poborowej dla gmin.

B. Ubezpieczenie od wypadków robotników zatrudnionych przy budowlach pod zarządem Związku Komunalnego powiatu grudziądzkiego.

Ubezpieczeni są robotnicy przy budowlach szos powiatowych. Ubezpieczenie istnieje od roku 1890. Rent wypadkowych w roku 1926 pobierało 4, w roku sprawozdawczym (1927) zaś 5, ponieważ jednemu robotnikowi, który doznał nieszczęśliwego wypadku, ustalono rentę.

W ciągu roku sprawozdawczego zmarło dwóch rentobiorców, z których jeden zmarł wskutek doznanych okaleczeń przez nieszczęśliwy wypadek. Z tego powodu pobierają wdowa i pozostałe dziecko rentę w wysokości po 249,60 złotych czyli razem 499,20 złotych rocznie.

Wysokość rent pobieranych przez obecnych rentobiorców (5—2=3) wynoszą w poszczególnym wypadku zależnie od stopnia ograniczenia zdolności zarobkowej, utraconej przez nieszczęśliwy wypadek; a mianowicie 79,20 zł., 110,70 zł. i 172,80 zł. rocznie. Nadto zdarzyły się w roku 1927|28 dalsze dwa nieszczęśliwe wypadki. Jednakże z powodu nieukończonych dochodzeń, odszkodowania nie można było jeszcze ustalić.

Sprawozdanie Powiatowej Centrali Elektrycznej

za rok 1927/28.

W roku 1927|28 wykonano dalsze prace projektu przewidziane w sprawozdaniu za rok 1926.

Jak w latach ubiegłych, tak i w roku 1927|28 pracowano przeważnie nad konserwacją sieci i naprawach transformatorów. Istniejąca sieć wysokiego i niskiego napięcia Powiatowej Centrali Elektrycznej składa się przeważnie z przewodu żelaznego, wymiana zaś tego przewodu na miedziany postępuje stopniowo naprzód.

Ponieważ Powiatowa Centrala Elektryczna jest skazana na własne fundusze, może wymiana tych przewodów być tylko częściowo rok rocznie uskuteczniona. W roku 1927|28 wymieniono na odcinku Linowo—Hansfeld 8 klm.

Projektowaną linję do Jabłonowa wykonano tak, że obecnie otrzymuje gmina Jabłonowo prąd wyłącznie z sieci Powiatowej Centrali Elektrycznej. Przez przyłączenie gminy Jabłonowo, przedłużyła się ogólna sieć wysokiego napięcia o dalsze 7 klm.

Nowych przyłączeń instalacyjnych do sieci niskiego napięcia było 20 a mianowicie:

1. Szloszowski Łasin połącz. do siły.
2. Kościół kat. Łasin (pleb.) do świat.
3. Gramberg Małe Tarpno do siły.
4. Mleczarnia Łasin poł. do siły i świat.
5. Łopatka Gruta połącz. do światła.
6. Dembowski Nowawieś poł. do siły.
7. Freiter Nowemosty poł. do siły.
8. Komischke Łasin poł. do światła.
9. Chojnowski Łasin poł. do światła.
10. Zarz. Szkoły Linowo poł. do świat.
11. Pekholz Świerkocin poł. do siły.
12. Szpitter Łasin poł. do siły.
13. Draminski Łasin poł. do światła.
14. Szpitter Łasin poł. do światła i siły.
15. Serocki Łasin poł. do światła.
16. Benda Nowawieś poł. do światła.
17. Zarz. Gm. M. Tarpno poł. oświetl. ulicz.
18. Giese Nowawieś poł. do siły.
19. Lipowski M. Tarpno poł. do świat. i siły
20. Grohskreuz Łasin poł. do świat. i siły.

gdzie wykonano doprowadzenie siły, dostarczono równocześnie silniki.

W własnych Warsztatach Powiatowej Centrali Elektrycznej naprawiono w roku 1927/28 — 12 transformatorów, 55 silników i różnych innych aparatów elektrycznych. Rozwój pracy w warsztatach podniósł się w roku bieżącym o 70% w stosunku do roku 1926. Oprócz transformatorów własnych tut. powia-

tu zremontowano także transformatory dla Związku Elektrifikacyjnego w Chełmnie oraz Elektrowni Miejskiej w Grudziądzu. Dla wszelkich reparacyj transformatorów, silników, aparatów i t. p. prowadzi Powiatowa Centrala Elektryczna specjalny dział drutów nawodowych, preszpanu i t. p. w większym zapasie. Jak z powyższego wynika, uruchomienie warsztatów własnych było konieczne, albowiem rezultaty są pomyślne.

Odbiorców prądu elektrycznego liczy Powiatowa Centrala Elektryczna 755 u których znajduje się 10763 lamp żarowych do oświetlenia. Z pośród tych korzysta 195 oprócz prądu do światła, również jeszcze prądu do siły.

Ogólne użycie energji elektrycznej w roku 1927 wynosiło 1.100.000 KwH.

Bilans za rok 1927/28 przedstawia się następująco:

Aktywa	BILANS	Pasywa
754,78	Rk. Kasy	
4.412,85	„ Banków	
1,—	„ Sieci	
86.868,32	„ Dłużników	
	„ Wierzycieli	10 312,20
	„ Kaucji	1.838,10
1,—	„ Inwentarza	
1,—	„ Narzędzi	
66.461,26	„ Składu	
500,—	„ Akc. Banku Polskiego	
1,—	„ Zaprzęgu	
1,—	„ Samochodu	
1.641,75	„ Weksli	
	„ Funduszu Renowacyjnego	127.151,16
	„ Przechodni	447,20
9.104,70	„ Zysków i strat	
139.748,66		139.748,66

Winien	RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW	Ma
	Rk. Prądu	81.836,02
	„ Dzierżawa Liczników	7.988,60
63.324,03	„ Sieci	
22.954,02	„ Poborów	
	„ Odsetek	1.778,37
849,70	„ Utrzymanie Zaprzęgu	
8.231,20	„ Utrzymanie Samochodu	
1.606,90	„ Inwentarza	
108,64	„ Narzędzi	
	„ Składu	26.781,12
2.085,30	„ Utrzym. Nieruchomości	
23.093,53	„ Administracji	
5.235,49	„ Podatków	
	„ Zysków i stratów	9.104,70
127.488,81		127.488,81

Jak z powyższego wynika, poniosła Powiatowa Centrala Elektryczna w roku 1927/28 stratę w kwocie 9.104,70 zł. tłomaczy to się tem, że dział w budżecie „rozbudowa sieci“ przekroczony został na tą że sumę.

Według budżetu na rok 1927/28 winna nadwyżka wynosić 6.070,— zł. rzekoma strata zaś wynosi jak wyżej 9.104,70 czyli razem 15.174,70 zł., sumę tą zużyto na przyłączenie młyna p. Szloszowskiego w Łasinie co w budżecie na rok 1927/28 projektowane nie było.

Wobec tego strata uwidacznia się tylko książkowo, gdyż równowartość poniesionej straty znajduje się w wbudowanym materjale a co uwidocznione jest w aktywach i to nie tylko powyższą ale całą zużytą kwotę na utrzymanie sieci w wysokości 63.324,02 zł. którą należy uważać jako zysk osiągnięty z roku operacyjnego 1927/28.

Zgodnie z bużetem na rok 1928/29 nastąpi wymiana przewodów żelaznych na przewód miedziany po uzyskaniu odpowiedniego kredytu zakupiono i znajduje się już na składnicy.

Po ukończeniu tej wymiany będzie linja wysokiego napięcia tak zwana „południowa" wyłącznie z miedzi. linja ta prowadzi od Grudziądza do W. Tarpna, Tuszewa, W. Lnisk. M. Lnisk, Nicwałdu, Annowa, Gruty, Słupa, Słupskiego Młyna, Szczepanek, Linowa, Jabłonowa, Mełna, Kitnowa, Boguszewa, Szumiłowa, Radzyna i Gawłowic.

Zasadniczem dążeniem Powiatowej Centrali Elektrycznej jest: wymiana przewodów żelaznych, wzorcowanie liczników i zakup małych transformatorów, gdyż wymaga tego normalna racjonalna gospodarka Pow. Centrali Elektrycznej.

Sprawozdanie z gospodarki drogowej
w okresie roboczym od 1 kwietnia 1927 r. do 1 kwietnia 1928 r.

W Okresie sprawozdawczym ilość dróg, będących w zarządzie Pow. Zarz. Drognwego wzrosła, a to skutkiem przejęcia przez Powiat, częściowo na własność, częściowo na utrzymanie (w miarę otrzymywanych na ten cel subwencyj) dróg wojskowych od Zarządu Fortecznego, uznanych za komunikacyjne, oraz przez przejęcie na własność Powiatu, od gminy Tuszewo, drogi łącznikowej do Stacji Towarowej w Grudziądzu.

W obecnej chwili stan ilościowy dróg przedstawia się jak następuje:

L. p.	Kategorja drogi	Szosowana	Brukowana	Gruntowa	Razem
1.	Państwowe	27,22	—	—	27,22
2.	Wojewódzkie	49,80	—	—	49,80
3.	Powiatowe	140,83	61,31	15 09	217,23
4.	Gminee brukowane	—	108,29	--	108.29
	Razem	217,85	169,60	15,09	402,54

Do Zarządu wymienionemi drogami jak i do załatwiania wszelkich spraw budowlanych istnieje przy Wydziale Powiatowym Oddział Drogowy i Budownictwa (Powiatowy Zarząd Drogowy) o składzie osobowym następującym:

1. Kierownik Pow. Zarz. Drogowego.
2. Rachmistrz, prowadzący księgi kontrolne materjałów, robocizny i wszelką rachunkowość.
3. 6 drogomistrzów
4. 50 dróżników.

W celach kontroli gospodarki drogowej, jak również i celem współpracy z Pow. Zarz. Drogowym powołani zostali przez Sejmik Powiatowy Komisarze Drogowi tj. 1 Komisarz (Decernent) będący jednocześnie członkiem Wydziału Powiatowego, oraz 17 Komisarzy Drogowych z głosem doradczym.

Aczkolwiek ilość robót renowacyjnych i konserwacyjnych dróg w powiecie jest niedostateczną i daleko odbiega od potrzeb rzeczywistych i wkroczenia na tory racjonalnej konserwacji, która wyrażać się winna w rokrocznej odnowie

30 klm. powłok drogowych, to jednak, w okresie sprawozdawczym, nastąpiła w tym względzie poprawa znaczna, w porównaniu z latami ubiegłemi, kiedy np. w r. 1926 wykonano 10,80 klm. nowych nawierzchni zaś w roku ubiegłym długość odnowionych powłok kamiennych wynosi 16,54 klm. przy jednoczesnem rozszerzeniu jezdni umocnionej z 3,5 wzgl. 4,0 mtr. do 5 mtr. Z powyżej wymienionej ilości na drogi szosowane przypada 15 klm. na drogi brukowane 1,64 klm.

Roboty renowacyjne dokonywano na drogach następujęcych:

A. Drogi Państwowe.

1. Droga Gdańska, odcinek Grudziądz—Radzyn—Wąbrzeźno: Wykonano nową powłokę szabrowaną z gruntownem zdzieraniem wyrywaczem starej powłoki, aż do podłoża na powierzchni mtr. kw. 24420,00
2. Droga Toruńska, odcinek Grudziądz Mniszek j. w. „ „ 2250,00

B. Drogi Wojewódzkie.

1. Droga Grudziądz—Łasin—W. Tymawa—Osowko N. miasto. Wykonano nową powłokę szabrow. j. w. „ „ 14500,00
   Przełożono część jedni brukowanej na terenie miasta Łasin (rynek) . . . . „ „ 338,00
   Przełożono zapadłą, wskutek torfiastego podłoża, jezdnię brukowaną w Goczałkach . . . . „ „ 484,00
   Przełożono część jezdni brukowanej, zupełnie zrujnowanej w Małem Tarpnie z zamianą kamienia dzikiego na połkostkę szwedzką przyczem ułożono bruk wzorzysty z szarego i czarnego granitu . . mtr. kw. 1326,00
2. Droga Radzyn—Jabłonowo nawierzchnia szosowana „ „ 10760,00

C. Drogi Powiatowe

1. Droga Linarczyk—Wiewiórki. Wykonano jezdnię szabrowaną j. w. . . . . . . „ „ 6900,00
2. Rywałd—Lisnowo Wykonano nową powłoką azabrowaną j. w. . . . . „ „ 900,00
3. Radzyn—Łasin Wykonano nową powłokę szabrowaną j. w. . . . . „ „ 3600,00
4. Łasin—Zawda Wykonano nową powłokę szabrowaną j. w. . . . . „ „ 3600,00
5. Grudziądz—Nicwałd—Annowo—Podgorze Przełożono zrujnowaną jezdnię brukowaną w Nicwałdzie z rozszerzeniem takowej z 3-ch do 4,5 mtr. i z podniesieniem poziomu drogi . . . . „ „ 2322,00
6. Radzyn—Rożental—Zielnowo Przełożono zrujnowaną kompletnie (droga przejęta przez Powiat od gminy w r. 1927) jezdnię brukowaną z podniesieniem poziomu drogi . . . . . . „ „ 2768,00
7. Mełno—Okonin—Plemięta. Przełożono zrujnowaną jednię brukowaną z podniesieniem poziomu drogi . . . . „ „ 1000,00

D. Drogi (bruki) gminne.

1. Droga brukowana Radzyn-wieś—Szynwalizna. Przełożono jezdnię brukowaną z podniesieniem poziomu drogi na powierzchni . . . . „ „ 500,00
2. Droga brukowana Nowy-dwór—Plemięta. Przełożono zrujnowaną jezdnię brukowaną z podniesieniem poziomu drogi na powierzchni . . . . „ „ 500,00

UWAGA: W obydwu wymienionych wypadkach na drogach gminnych potraktowano sprawę w ten sposób, że interesowane gminy otrzymały subwencje ze strony Wydziału Powiatowego, lecz z warunkiem że same przyczynią się w formie zwózek i dostawy materjałów jak: kamienie, piasek, żwir i in. a także i siły roboczej również przynajmniej do wysokości otrzymanej subwencji. Roboty wykonano pod kierownictwem Pow. Zarz. Drogowego.

Razem odnowiono jezdni drogowych . . . mtr. kw. 77168,00

W roku ubiegłym Wydział Powiatowy, w stałem dążeniu do usprawnienia administracji drogowej i łącznej z tem możności wykonywania robót drogowych w szerszym zakresie, zmuszonym był poczynić i to dość znacznym kosztem niezbędne remonty i uzupełnienia posiadanego tabory i urządzeń a mianowicie:

1. dokonano gruntownego remontu samochodu ciężarowego z zamianą zużytych a nie zmienionych we właściwym czasie części nowemi wraz z założeniem nowych massywów (gum) kosztem . . . . zł. 11250,00
2. celem wykorzystania siły pociągowej samochodu i usprawnienia dostaw materjałów do konserwacji dróg gruntownie odrestaurowano i uruchomiono przyczepkę do samochodu ciężarowego dotychczas nieużywaną i stojącą bezużytecznie. Koszt remontu wraz z założeniem nowych gum (massywów) wyniósł . . . . . zł. 2750.00
3. Dokonano kapitalnego remontu zupełnie zdewastowanego wału drogowego parowego z zamianą starych tylnych kół (walców) nowemi kosztem . . . . zł. 5270.00
4. odremontowano i uruchomiono bezczynnie stojący, a od szeregu lat posiadany, wyrywacz niezbędny do racjonalnego wykonywania nawierzchni wałowanych kosztem . . . . zł. 775.00

Również w okresie sprawozdawczym Wydział Powiatowy dokonał zasadniczych zmian w systemie dostaw materjałów jak i wykonywania robót drogowych przyczem, aczkolwiek radykalnie, jednak bardzo pomyślnie rozwiązano sprawę, od szeregu lat trwającego, bezrobocia w powiecie przez zorganizowanie robót przy wydobywaniu kamienia na terenach miejsc. Król.-Dąbrówka i przygotowywaniu szabru, brukowca i półbruczku dla celów drogogowych. Dla zrealizowania powyżej wymienionego zamierzenia Wydział Powiatowy nabył tabor kolejki (1500 mtr. szyn i 8 wywrotek) oraz zakupił potrzebne narzędzia jak młotki, oskardy i in. kosztem 18000 zł. Narzędzia te wypożyczano bezrobotnym którzy w ten sposób znaleźli zatrudnienie przez czas najbardziej krytyczny. Nadmienić wypada że dotychczas na wymienionych terenach wydobyto około 3000 mtr. kamienia wskutek czego w bieżącym sezonie Powiat nie jest zmuszonym sprowadzać kamieni z dalszych okolic (przez to samo droższych) nabyty tabor w znacznej swej części został zamortyzowany i pieniądze wydane zostały i swój obrót znalazły w powiecie.

Co do sposobu wykonywania renowacyjnych robót nawierzchni drogowych to takowe wykonywa się sposobem gospodarzym, we własnym zarządzie, przy pomocy odpowiednio zorganizowanego personelu, gdyż system powierzania wspomnianych robót przedsiębiorcom nie zawsze daje rezultaty dodatnie zwłaszcza przy robotach konserwacyjnych i wszelkiego rodzaju naprawach.

Powyższe dotyczy również napraw posiadanego taboru i narzędzi drogowych, które przeważnie dokonywane są we własnym zarządzie sposobem gospodarczym.

Dalej Wydział Powiatowy licząc się z koniecznością zamiany różnych drewnianych mostków zupełnie, wskutek naturalnego zużycia, zniszczonych na mosty i przepusty stałe uruchomił betoniarnię dla wyrobu rur cementowych jak i

krawężników, płyt trotuarowych, słupków drogowskazowych i inn. w przewidywaniu konieczności stosowania wymienionych wyrobów na drogach powiatowych.

W końcu nadmienić wypada że właśnie dzięki zorganizowanemu wydobywaniu kamieni na terenie powiatu cenę takowego obniżono do 16—18 zł. za 1 mtr. z dostawą na drogę co w porównaniu z kamieniem poprzednio sprowadzanym koleją z okolic dalszych w cenie 22—24 zł. za 1 mtr. daje dość znaczną oszczędność, umożliwiając wykonywanie robót w większych ilościach.

Opieka Społeczna.

Wskutek odwołań i podań ubogo gminnych o przymusowe nałożenie obowiązku udzielenia wsparcia gminnego Wydział Powiatowy opierając się na § 41 ustawy o właściwości władz z dnia 1. 8. 1883, nałożył przymus udzielenia wspar- gminnego w I. kwartale 1927 r. w 4 wypadkach — zaś w roku 1927/28 w 10 wypadkach.

W Krajowych Zakładach Opieki Społecznej umieszczono w roku 1927/28, 4 osoby dorosłe.

Z końcem I. kwartału 1927 r. przebywało w zakładach 35 osób, a mianowicie:

w Zakładzie Psychjastrycznym Swiecie	23
w Zakładzie Psychjastrycznym Kocborowo . .	8
w Zakładzie Głuchoniemych Wejherowo . . .	4
razem	35

Koszta pielęgnacji wynosiły 5,022,— zł., z tego ponosi powiat $^2/_3$=3,348,— zł., gminy zaś $^1/_3$=1.674,— zł. Z końcem roku sprawozdawczego 1927/28 przebywało w Zakładach 38 osób, a mianowicie:

w Zakładzie Psychjastrycznym Swiecie	22
w Zakładzie Psychjastrycznym Kocborowo . .	12
w Zakładzie Głuchoniemych Wejherowo . . .	4
razem	38

Koszta utrzymania i pielęgnacji wynosiły 21.330,— zł., z tego ponosi powiat $^2/_3$=14.220,— zł., gmina zaś $^1/_3$=7.110,— zł.

Jakkolwiek liczba bezrobotnych z końcu roku 1926 wynosiła około 250 rodzin, stan po Nowym Roku zmniejszył się do minimum; tak, że z ubiegiem I. kwartału 1927 bezrobotnych żadnych nie było. Mianowicie zatrudniono ich przy tłuczeniu kamieni na szosach oraz przy wycinaniu drzew na szosach wiodących do Owczarek i Swierkocina. W roku zaś sprawodawczym 1927/28 bezrobocie zlikwidowano zupełnie.

Oddział drogowy wydzierżawił teren obfitujący w kamienie i rozpoczął eksploatację tychże. Tam otrzymali zatrudnienie wszyscy, zgłaszający się w Wydziale Powiatowym jako bezrobotni.

Wobec tego zapomóg doraźnych wypłacono bardzo mało, a mianowicie na Boże Narodzenie dla bezrobotnych nie pobierających żadnego zasiłku ustawowego, wyasygnowano 400,— zł., z tego otrzymała gmina Małe Tarpno 300,—, zaś gmina Nowawieś 100,— zł.

Wsparć doraźnych dla starców i osób niezdolnych do pracy z powodu choroby lub t. p. wypłacono 2.111,40 zł.

Razem wydatkowano na cele Opieki Społecznej 2.511,40 zł.

Grudziądz, dnia 31 lipca 1928 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

A. Czarliński

Starosta powiatowy